

Čo je sclerosis multiplex – roztrúsená skleróza?

prof. MUDr. Zuzana Gdovinová, CSc.

Roztrúsená skleróza (RS) je ochorenie centrálného nervového systému, ktoré bolo dlho považované za zápalové ochorenie vedúce k poškodeniu nervového obalu – myelínu. V súčasnosti sa ukázalo, že postihnutý je nielen myelín, ale dochádza aj k zániku výbežkov nervových buniek – axónov, a preto ho zaraďujeme aj medzi neurodegeneratívne ochorenia. Patogenéza ochorenia (procesy vedúce k poškodeniu nervového systému) je ďaleko komplexnejšia, a to vedie k rôznorodosti príznakov aj priebehu ochorenia a k ťažkostiam s liečbou ochorenia.

Roztrúsená skleróza je najčastejšou príčinou neurologickej invalidity mladých dospelých. Prvé príznaky sa objavujú väčšinou medzi 20. – 40. rokom, len u 5 % až po 50. roku veku. Ochorenie skraca dobu dožitia o 10 rokov oproti predpokladanej dĺžke života danej populácie, ale s predlžujúcou sa dĺžkou dožitia sa predlžuje aj život ľudí s roztrúsenou sklerózou. Dnes trvanie ochorenia prekračuje niekedy aj 25 rokov. Cieľom lekárov je, aby život pacientov počas tohto dlhého obdobia dosahoval čo najlepšiu kvalitu.

Zdá sa, že v poslednom období pribúda počet pacientov s roztrúsenou sklerózou. Jednou z príčin sú určite zlepšené možnosti diagnostiky, súvisiace s rozvojom laboratórnych a zobrazovacích vyšetrení, ale je za tým aj väčšia skúsenosť lekárov. Rozvoj ochorenia môže byť ovplyvnený aj vonkajšími faktormi. Stále lepšie možnosti liečby tohto ochorenia vedú k snahe o čo najrýchlejšie stanovenie diagnózy.

1. Výskyt roztrúsenej sklerózy:

- a) je rovnaký vo všetkých krajinách
- b) závisí od zemepisnej šírky
- c) je vyšší v ekonomicky menej vyspelých krajinách

2. Výskyt roztrúsenej sklerózy:

- a) je vyšší u mužov
- b) je rovnaký u oboch pohlaví
- c) je vyšší u žien

3. Typický priebeh pre toto ochorenie je:

- a) postupné zhoršovanie od objavenia prvých príznakov
- b) atakovitý priebeh – teda striedanie zhoršenia ochorenia s následným zlepšením
- c) dlhé obdobie bez progresie s následným zhoršením

4. Existuje typický príznak, ktorým sa ochorenie začína?

- a) nie
- b) áno
- c) nie je to ešte objasnené

5. Diagnostika ochorenia je založená:

- a) len na klinickom obraze
- b) len na pomocných vyšetreniach
- c) na klinickom obraze a pomocných vyšetreniach

6. Každá demyelinizácia, ktorú zobrazí magnetická rezonancia, znamená roztrúsenú sklerózu?

- a) áno
- b) nie
- c) len u pacienta, ktorý má poruchu hybnosti

7. Lumbálna punkcia za účelom vyšetrenia mozgomiechového moku:

- a) je bezpečný výkon bez rizika zhoršenia stavu pacienta
- b) je výkon často spojený so závažnými komplikáciami
- c) robí sa len v ojedinelých prípadoch

8. S liečbou ochorenia začíname:

- a) po prvom ataku ochorenia
- b) po druhom ataku ochorenia
- c) obidve odpovede sú správne

9. Každé zhoršenie ochorenia znamená atak roztrúsenej sklerózy?

- a) áno
- b) nie
- c) je to individuálne

10. Pracovná schopnosť pacienta s roztrúsenou sklerózou:

- a) je vždy znížená
- b) nemusí byť obmedzená
- c) je obmedzená len u pacientov s poruchou motoriky

1. Výskyt roztrúsenej sklerózy:

Správna odpoveď je b).

Pozoruje sa nárast výskytu ochorenia so stúpajúcou zemepisnou šírkou. Najväčší výskyt je teda v severnej Európe, na severe USA, v Kanade, Južnej Austrálii a na Novom Zélande. Slovensko patrí ku krajinám s vyšším výskytom ochorenia.

2. Výskyt roztrúsenej sklerózy:

Správna odpoveď je c).

V minulosti sa udával pomer výskytu u žien a mužov 2 : 1, v posledných rokoch rastie až na 2,73, v severných krajinách až na 3,77 : 1.

3. Typický priebeh pre toto ochorenie je:

Správna odpoveď je b).

Atakovitý – relaps-remitujúci priebeh ochorenia je najčastejší, vyskytuje sa u 55 – 85 % pacientov, u polovice z nich po 10 rokoch môže dôjsť k sekundárnemu zhoršovaniu (sekundárne progresívna forma). U 15 % pacientov je priebeh primárne progresívny, teda od začiatku sa ochorenie kontinuálne zhoršuje. Asi u 5 % sa ochorenie od začiatku zhoršuje, ale navyše sú prítomné aj ataky ochorenia – relaps-progredujúca forma RS.

4. Existuje typický príznak, ktorým sa ochorenie začína?

Správna odpoveď je a).

Roztrúsená skleróza je ochorenie postihujúce rôzne časti centrálného nervového systému, preto sa ochorenie môže začať rôznymi príznakmi – poruchou zraku, hybnosti, rovnováhy, reči, citlivosti, močenia, ale aj inými príznakmi.

5. Diagnostika ochorenia je založená:

Správna odpoveď je c).

Podobne ako u iných ochorení, aj pri roztrúsenej skleróze je najdôležitejší klinický obraz, priebeh ochorenia a pomocné vyšetrenia hodnotíme v koreláte s klinickým obrazom. Z pomocných vyšetrení sa pre diagnostiku RS využívajú – magnetická rezonancia, vyšetrenie mozgomiechového moku a vyšetrenie evokovaných potenciálov. Pre diferenciálnu diagnostiku sú potrebné aj ďalšie laboratórne vyšetrenia.

6. Každá demyelinizácia, ktorú zobrazí magnetická rezonancia, znamená roztrúsenú sklerózu?

Správna odpoveď je b).

Nie, príčinou demyelinizácie môže byť celý rad ochorení, a podľa klinických príznakov a lokalizácie demyelinizácií a ich správania sa po podaní kontrastnej látky pri vyšetrení musí lekár urobiť diferenciálnu diagnostiku týchto ochorení.

7. Lumbálna punkcia za účelom vyšetrenia mozgomiechového moku:

Správna odpoveď je a).

Lumbálna punkcia je vyšetrenie, ktoré nie je spojené s rizikom zhoršenia stavu pacienta. Robí sa za účelom získania

mozgomiechového moku, ktorý je potrebný na diagnostiku, ale aj na diferenciálnu diagnostiku roztrúsenej sklerózy. Mnoho pacientov má pri tomto vyšetrení obavy z poškodenia miechy a z následného ochrnutia. Lumbálna punkcia sa robí medzi 4. a 5., prípadne medzi 3. a 4. drienkovým stavcom. Miecha sa v chrbticovom kanáli končí pri 2. drienkovom stavci, takže pri lumbálnej punkcii nemôže dôjsť k jej poškodeniu. Niektorí pacienti môžu mať po lumbálnej punkcii bolesti hlavy, čo je spojené s poklesom tlaku mozgomiechového moku po lumbálnej punkcii. Pri dostatočnom príjme tekutín sa tlakové pomery skoro obnovia a bolesti hlavy ustúpia, u mnohých pacientov ani nevzniknú.

8. S liečbou ochorenia začíname:

Správna odpoveď je c).

Závisí to od toho, o akej liečbe hovoríme. Rozlišujeme liečbu ataku, ktorý liečime kortikosteroidmi a imunomodulačnú liečbu, ktorá je dlhodobá a jej cieľom je spomaliť priebeh ochorenia, znížiť počet atakov a zmierniť ich priebeh. Atak preliečime vždy. Čo sa týka imunomodulačnej liečby, je to individuálne. Prvý atak ochorenia dnes označujeme aj ako klinicky izolovaný syndróm a pri vysokej pravdepodobnosti prechodu do definitívnej roztrúsenej sklerózy začíname s imunomodulačnou liečbou už po 1. ataku, ak je riziko prechodu nízke, začíname s liečbou až pri druhom ataku.

9. Každé zhoršenie ochorenia znamená atak roztrúsenej sklerózy?

Správna odpoveď je b).

Klinický obraz u pacienta s roztrúsenou sklerózou sa môže zhoršiť aj z iných príčin, najčastejšie je to v dôsledku infekcie (močovej, respiračnej, inej), a preto pred zahájením liečby ataku je potrebné najskôr vylúčiť takúto príčinu.

10. Pracovná schopnosť pacienta s roztrúsenou sklerózou:

Správna odpoveď je b).

Pracovná schopnosť pacientov s roztrúsenou sklerózou je individuálna, závisí to od závažnosti postihnutia a charakteru práce, ktorú pacient vykonáva. Práve imunomodulačná liečba má za cieľ spomaliť priebeh ochorenia a udržať pacienta čo najdlhšie práceschopného a tým ovplyvňovať aj jeho kvalitu života. Pacienti môžu vykonávať rôzne povolania, od fyzicky náročných remeselníckych povolanií až po psychicky náročné vedecké a manažérske funkcie. Práve zotrvanie v pracovnom procese zlepšuje kvalitu života pacientov, okrem iného aj lepším ekonomickým zabezpečením, ale aj zotrvaním v kolektíve. Predčasné prideľovanie invalidných dôchodkov, ktoré bolo pravidlom v minulosti, viedlo k spoločenskej izolácii pacientov, rýchlejšej progresii ochorenia a následne aj k ekonomickým problémom.

**Čo je sclerosis multiplex
– roztrúsená skleróza?**

Zdravotnícka oblasť